

NORDENS TIDNING #3/22

TIDSKRIFT FRÅN FÖRENINGEN NORDEN – PRIS: 40 SEK

BLI
MEDLEM!

FOKUS PÅ NORDJOBB

FULLMÄKTIGE EN
ENERGIKICK

NATUREN TEMA FÖR
LITTERATURVECKAN

GRÖNLAND MER
ÄN BARA NATUR

FÖRENINGEN
NORDEN

JOSEFIN CARLRING
Chefredaktör
Generalsekreterare
Föreningen Norden

Nordiskt samarbete i naturen

DIMMAN LIGGER TÄT över åkrarna och solen kämpar sig tappert igenom diset i ett höstigt naturreservat. Med en kaffe i handen framför en sprakande eld njuter jag av tystnaden och morgonen i Angarns naturreservat norr om Stockholm. Jag har just tillbringat en #nattinaturen tillsammans med mina 11-åriga scouter. En natt under samma himmel som andra invånare i Norden sovit under i september, som en hyllning till vår nordiska friluftstradition. Projektet "natt i naturen" som friluftsförbundet i Sverige, Norge, Finland och Danmark genomför är ett konkret nordiskt samarbete som just nu sker i vår region.

UNDER TVÅ DAGAR är vi ute och vandrar, scouterna, de övriga ledarna och jag. Vi sover i tält, lagar mat över öppen eld och hämtar vatten från en närliggande brunn. Vi lever enkelt i samklang med naturen. Under de två dagarna som hajken pågår ser jag hur en brokig skara barn som enbart har träffats ett par gånger tidigare lär känna varandra, börjar prata med varandra och i takt med att uppgifterna blir mer utmanande också snabbt övar sitt samarbete för att göra upp eld, bygga läger och laga mat tillsammans.

I DET LILLA PERSPEKTIVET så gör scouterna precis det som vi i Föreningen Norden alltid gjort – fast vi gjort det med betoning på mellanfolkligt utbyte över gränserna. I de nya riktlinjerna för Föreningen Norden som Fullmäktige beslutade om i juni så är vår programförklaring om just mellanfolkligt utbyte, det vill säga att människor möts, för dialog och samarbetar central. Med en ny gemensam vision för vårt arbete, och med nya prioriteringar för både den lokala och nationella verksamheten så står vi nu efter fullmäktige stadigt i vår riktning framåt. Den resan ser jag fram emot att göra tillsammans med alla er!

Nordens Tidning ges ut av Föreningen Norden sedan 1943. Upplagan är 7 500 exemplar och går till föreningens medlemmar i Sverige samt till prenumeranter i Sverige och övriga Norden.

Prenumeration: 4 nr/år. Sverige, 200 sek, övriga Norden: 250 sek, övriga världen: 275 sek. Betalas på PG: 28 44 – 9, "Prenumeration Nordens Tidning" anges på talongen. Ansvarig utgivare och chefredaktör: Josefin Carlring. Redaktör: Marie Louise Bergh, Montagna.

Adress: Föreningen Norden, Box 1083, 101 39 Stockholm. Telefon: +46(0)850 61 13 00.

E-post: nordenstidning@norden.se. Hemsida: www.norden.se.

Layout: Interactive Publishing. Tryck: V-TAB Vimmerby.

För åsikter och inlägg i publicerade artiklar står respektive författare. Redaktionen ansvarar ej för obeställt material samt förbehåller sig rätten att korta i artiklarna.

Omslagsbild: Mostphotos

FOTO: IDA BERG

”

Vi vill öka de ungas delaktighet och mobilitet och Nordjobb är en konkret insats.

FOTO: NORDJOB

FOTO: ANGIE GRAY

FOTO: ARNE TRAUTMANN/MOSTPHOTOS

Ur innehållet #3-22:

8

Nadia Jensen Nielsen jobbar i en klädbutik i Nuuk. Kläderna i butiken speglar den grönländska kulturen och naturen. Kläderna är populära både bland den inhemska befolkningen och turister, som vill ta med något hem som påminner om Grönland.

10

Engagemanget var starkt och debattlustan stor när Föreningen Norden genomförde fullmäktige på Biskops Arnö i juni. Det var det första tillfället sedan pandemin som förtroendevalda och anställda fick möjlighet att diskutera föreningens framtidsfrågor.

18

Av alla Föreningen Nordens projekt som Nordiska ministerrådet är med och finansierar är Nordjobb det som pågått längst. Från och med september övergår projektledningen av den svenska delen av Nordjobb till Föreningen Norden i Sverige. Ett sätt att öka ungas mobilitet.

24

Carl Dalhammar forskar om vad som krävs för att ställa om till ett "reparationssamhälle". En huvudstrategi för att uppnå Cirkulär Ekonomi, menar han, är att använda produkterna längre och att reparera det som är trasigt. Något som inte är en självklarhet idag.

ÅSA TORSTENSSON
Ordförande
Föreningen Norden

Vi måste utveckla förmågan att hitta gemensamma gränsöverskridande lösningar

MÅSTE INLEDA denna ledare med ett varmt TACK till er som ordnade Träffpunkt Norden vid fredsplatsen Morokulien i värmländska Eda en fredagseftermiddag i slutet av augusti. Vi var bortåt hundra personer från gränsregionen som deltog och lyssnade till samtal och reflektioner från människors vardag under pandemiåren. Berättelser som vittnade om att det finns så många speglingar och vardagshändelser från båda sidor gränsen som faktiskt måste lyftas fram och bli sagda.

Det är viktigt för oss alla att prata, bli lyssnade på och att dokumentera händelser för att vi ska kunna återupprätta tilliten mellan människor och ta oss vidare i det nordiska samarbetet. Öppna, lite djupare och ärliga samtal med och av företrädare från boenden i gränsregionen, gränspendlare och myndighetspersoner gav sina olika perspektiv. Träffpunkt Norden gav oss närvarande precis den bredd på delaktighet och det tonläge i samtalen som gör att vi i Norden och vi boende i gränstrakter gemensamt och med nya erfarenheter går framåt med fördjupat engagemang för det gränslösa Norden.

Arrangemanget Träffpunkt Norden är precis i linje med det som ombuden under Föreningen Nordens fullmäktige på Biskops Arnö folkhögskola i juni diskuterade och beslöt. Efter en frejdig och öppen debatt med många inspel från ombuden fastställde fullmäktige riktlinjer för Föreningen Norden fram till 2026.

PROGRAMFÖRKLARINGEN OM ett starkt och välutvecklat mellanfolkligt utbyte lyfter också fram vikten av

FOTO: ANGIE GRAY

”Diskussionen om hur man kan återta rollen som aktiv aktör och påtryckare i samhällsdebatten för att vara relevant för nya grupper och för yngre generationer var oerhört viktig.”

ökad tillit och samhörighet. För att lyckas med detta måste vi öka kännedomen om varandra och samtidigt utveckla förmågan att finna gemensamma gränsöverskridande lösningar inför kommande utmaningar och problem. Det kommer att krävas nya mötesarenor, nya arbetsformer där mellanmänniskliga möten är prioriterat och står i fokus. Sedan i juni finns medel för mellanfolkligt utbyte i Föreningen Norden att söka för lokalavdelningar och distrikt.

VI MÅSTE FINNA arbetssätt som bygger på människors vilja att söka ny kunskap i samklang med samhälls-

debatten och vara en aktiv folkbildare mellan och över nationsgränser. Fullmäktigeombuden förde en mycket framåtsyftande och ärlig debatt om Föreningen Nordens inriktning framöver. Diskussionen om hur man kan återta rollen som aktiv aktör och påtryckare i samhällsdebatten för att vara relevant för nya grupper och för yngre generationer var oerhört viktig och kanske avgörande för Föreningen Nordens status framöver. Den antagna inriktningen sträcker sig fram till 2026, vilket tydligt signalerar att detta åtagande framöver ska ses som ett långsiktigt målarbete som kommer kräva sin tid.

SÖK STÖD FÖR MELLANFOLKLIGT UTBYTE

Föreningen Nordens lokalavdelningar och distrikt kan nu söka medel för att stimulera och främja det mellanfolkliga utbytet. Medlen kan användas för att testa en idé i liten skala, som sedan kan vidareutvecklas och fördjupas över tid. Läs mer på norden.se.

NORDISK LITTERATURVECKA

Den 14-20 november infaller årets upplaga av Nordisk litteraturvecka, i år med temat Natur i Norden. Högläsningssboken för Kura skymning är *Ålevangeliet* av Patrik Svensson, medan barnen i Kura gryning läser *Om du möter en björn* med text av Martin Glaz Serup och Malin Kivelä samt illustrationer av Linda Bondestam. Läs mer och anmäl din skola eller kulturinstitution på nordisklitteratur.org.

NORDIC-CIV

Vi vill tacka för alla inspel vi fått till civilsamhällesnätverket Nordic-civ under sommaren. Inspelen har nu skickats in till Nordiska ministerrådet.

HÖSTENS BOKCIRKEL

Välkommen med i vår digitala bokcirkel Zooma in på Nordens litteratur. Höstens datum är den 13 oktober då vi samtalar kring Nina Wähäs roman *Testamente*, och 15 november då vi läser *Om tiden och vattnet*, och får besök av bokens isländska författare Andri Snær Magnason. Decemberboken meddelas senare. Håll dig uppdaterad på norden.se/bokcirkel.

TECKNINGAR TILL JULKALENDER

Norden i skolan ska i december göra en nordisk julkalender. Till denna efterlyser de teckningar, gärna föreställande en lokal eller regional jultradition. Teckningarna skickas till tegning@superpoul.com senast den 3 oktober. Läs mer på nordeniskolen.org.

FÖRENINGEN
NORDEN

7A Posthuset, Vasagatan 28, 111 20 Stockholm

Postadress: Box 1083, 101 39 Stockholm

Mejl: info@norden.se

Hemsida: www.norden.se

Facebook: facebook.com/foreningennordensverige

Instagram: [@foreningennorden_sverige](https://instagram.com/foreningennorden_sverige)

Twitter: [@ForeningNorden](https://twitter.com/ForeningNorden)

Det här är Föreningen Norden

Föreningen Norden grundades redan 1919 och är en partipolitiskt och religiöst obunden organisation. Föreningens ändamål är att främja och stärka det nordiska samarbetet inom Norden och gentemot omvärlden.

Verksamheten bedrivs utifrån de gemensamma principer som gäller för det nordiska samarbetet inom Föreningarna Nordens Förbund. Föreningen i Sverige är ett förbund av enskilda personer samt organisationer, institutioner och företag som vill arbeta med föreningens syfte.

Med visionen om "ett öppet, hållbart och samverkande Norden" arbetar föreningen tillsammans med andra för att stärka mellanfolkliga relationer och människors samarbetsförmågor, samt driver demokratisk och hållbar samhällsutveckling över gränserna i Norden och i Östersjöområdet.

Föreningen kanaliserar medborgarnas tankar om nordisk samverkan till det offentliga Norden, bedriver opinionsbildning lokalt och nationellt och bedriver folkbildning om nordiska frågor inte minst genom Biskops Arnö folkhögskola. Föreningen arbetar vidare med att öka kunskapen om nordiska samhällsfrågor genom Nordens tidning, seminarier och informationsspridning.

Laura Lennert Jensen vill lyfta fram Grönland och grönländarna: "Folk har ett driv och historier att berätta"

I tidigare nummer av Nordens tidning har vi stiftat bekantskap med Island och 100-årsjubilaren Åland. Denna gång är det dags att rikta blicken mot världens största ö, Grönland, som tidigare varit koloniserat av Danmark men fick hemstyre 1979 och utökat självstyre 2009. Fortfarande är ön en del av det danska kungariket, och historien präglar de dryga 56 000 invånarnas identitet och kultur. En vilja att stå på egna ben finns, samtidigt som banden till Danmark är starka.

De långa och väglösa avstånden mellan Grönlands städer och samhällen gör att många unga människor i Grönland som flyttat till Nuuk för att studera och ta del av det rika kulturlivet befinner sig långt hemifrån med begränsade möjligheter att resa till sitt. En av dem är Laura Lennert Jensen som studerar på universitetet i Nuuk. Hon är född och uppvuxen i Sisimiut, Grönlands näst största stad, placerad på västkusten med drygt 5 000 invånare.

TEXT OCH FOTO: IDA BERG

OM HON SJÄLV fick välja skulle hon vara halva tiden i Sisimiut och halva tiden i Nuuk, men eftersom utbildningen i kulturell och social historia finns i Nuuk, är hon just nu bosatt där. Det innebär att hon går miste om en del av livet hon gärna skulle ta del av.

– Att jag flyttat har inneburit att jag inte varit hemma under de bästa delarna av hundslädessäsongen de senaste fem åren. Jag har ingen familj i Nuuk, och så är det för många av mina vänner här. Vi blir som en egen familj i stället och har varandra. Varje söndag ses vi och äter tillsammans. En

av oss bor ännu hemma hos föräldrarna, hennes mamma har adopterat oss och sagt att hon är vår mamma nu.

Laura har också bott i Danmark, där hon tagit examen i antropologi från universitetet i Århus och varit aktiv i en förening för grönländska studenter. Hon menar att vistelsen i Danmark gjorde att hon blev mer medveten om sin och Grönlands historia.

– Jag förväntar mig inte att vi ska veta allt om varandra i Norden, jag vet till exempel inte så mycket om Fin-

land. Men när det gäller Danmark så är Grönland en stor del av Danmarks historia, och det ger mening att man känner till sin egen historia, säger Laura och fortsätter en aning självkritiskt:

– Här i Grönland vet vi nödvändigtvis heller inte så mycket om vår egen historia. Först när jag flyttade till Danmark och folk började fråga mig om hur saker och ting ligger till i Grönland och kring vår historia, kom jag på att jag faktiskt inte visste. Först då började jag intressera mig för det, och nu har jag studerat historia och vet mer. Att jag studerade antropologi gjorde mig väldigt intresserad av postkoloniala teorier och hur kolonitiden har påverkat människor och samhällssystem. Jag fick ett ordförråd till att prata om saker som jag egentligen visste, men inte visste vad det berodde på eller varför det var så.

Grönland har haft hemstyre sedan 1979 och utökat självstyre sedan 2009, men fortfarande finns djupa spår från den danska kolonitiden kvar och invånare i Grönland har under en lång tid anpassat sig till dansk kutym och danskt levnadssätt. Laura

Kulturhuset Katuaq, där Nordens institut ligger.

och många andra vittnar dock om en samhällsförändring som värnar om det grönländska snarare än det danska, som grönländarna i många år tvingats anpassa sig till.

– Att värna om sitt grönländska modersmål är en prioritering av sitt ursprung och sin egen kultur, säger Laura.

Att det inte är möjligt, eller åtminstone väldigt svårt, att få en utbildning i Grönland idag utan att kunna danska språket, menar Laura är problematiskt och felaktigt.

– Kan man inte ta del av samhället för att man pratar sitt modersmål, då måste samhället inrättas annorlunda. Vi befinner oss ännu i en spännande tid av avkolonisering och självprioritering där vi ser på hur samhället är uppbyggt och frågar oss varför, och om det kan vara annorlunda.

Vad önskar du att fler visste om Grönland?

– Hur olika vi är i Grönland. Bara för att man sett en del av Grönland har man inte sett hela ön. Det är stor skillnad på olika städer och delar av landet. När omvärlden porträtterar Grönland är det ofta antingen det

urbana Nuuk eller en romantiserad bild av små samhällen. Jag vill också att man ska veta hur mycket vi kan. Många grönländare kan allt möjligt. En dag när jag åkte buss tittade jag ut och såg både politiker, musiker och bildkonstnärer. Folk har ett driv och gör mycket olika saker och har historier att berätta, säger Laura.

Även hon själv tillhör skaran av drivna grönländare som kan och gör mycket. Hon är musiker, spelar och sjunger i band, är engagerad i musikfestivalen Arctic Sounds, och har varit med och skrivit manus till filmen Tuullik, som hade premiär på Nuuk International Film Festival 2021. I filmen som är regisserad av Berda Larsen, följer två grönländska tjejer sin kärlek till varandra för sina familjer, och mod blandas med mytologi i kvinnornas rätt att stå upp för och få vara sig själva.

– Planen är att det ska vara den första filmen i en trilogi, där alla filmer lyfter HBTQ+-frågor ur ett grönländskt perspektiv. Filmen har fått ett gott mottagande och efter premiären hade jag och regissören en frågestund med publiken utifrån våra egna liv

som HBTQ+-personer. Jag upplever personligen att det finns förståelse och tolerans för den här typen av frågor och tematik i Grönland. Egentligen existerar inte samtal eller diskussioner, vi är bara här, förklarar Laura naturligt.

Hur vill du att Grönland ser ut om 20 år?

– Det är en plats där alla har lika möjligheter, där vi spelar med på en internationell scen politiskt och använder oss vår roll i världssamhället. Och sätter oss själva först.

fakta

Grönland – världens största ö

Grönländskt namn: Kalaallit Nunaat (betyder människornas land)

Invånarantal: 56 421 (år 2021)

Regeringschef: Múte Buorup Egede

Andel täckt av is: Cirka 80 procent

Nationaldag: 21 juni

Största inkomstkällor: Säl- och valfångst, jakt och fiske

Nadia jobbar i butik där kläderna speglar Grönlands kultur

I ett soligt och snösmältande Nuuk i början av maj, hörs popmusiken från klädbutiken Bibi Chemnitz Outdoor Greenland ut på gatan. I butiken säljs kläder som speglar grönländska kulturen och naturen, som blandar det moderna stadslivet med det traditionella. Välkommandet är varmt och hjärtligt från unga grönländare som naturligt och vänligt hjälper kunderna att hitta rätt.

TEXT OCH FOTO: IDA BERG

EN AV DEM är 20-åriga Nadia Jensen Nielsen, som jobbat i butiken i fyra månader. Innan dess var hon hemma med sin nu ettåriga dotter. Hon berättar att klädmärket Bibi Chem-

nitz Outdoor Greenlands syfte är att spegla inuitkulturen i innovativa plagg – något som visat sig vara ett vinnande koncept.

– Nästan alla grönländare har kläder från detta märke. Idén är att lyfta fram den grönländska kulturen, naturen och levnadssättet. Även turister kommer hit och vill ha något som påminner om Grönland eller som visar att de varit här, säger hon.

Nadia har bott på flera orter i Grönland, men i hennes hemort Aasiaat, som är Grönlands femte största ort, beskriver hon den grönländska kulturen som stark och opåverkad av andra kulturer.

– I vårt dagliga liv är kulturen stark, mycket kretsar kring jakt, fiske

och att fira vår kultur med grönländsk mat och familj.

Den grönländska naturen betyder mycket för Nadia och många andra grönländare.

FAMILJETRADITIONEN är generellt viktig i Grönland, och det grönländska kafferepet kaffemik, en kaffebjudning med öppet hus för alla man känner, är också något som Nadia nämner som svar på frågan vad hon är mest stolt över med Grönland.

– Naturen och firandet av födelsedagar, konfirmationer och liknande. Många grönländare har stor släkt och stora familjer. Till firanden som dessa bjuder man in alla man känner. Min lillasyster ska snart konfirmeras

och det ser vi alla väldigt mycket fram emot. Jag har alltid varit väldigt stolt över Grönlands kultur, säger Nadia.

FÖRUTOM ATT ha bott på flera ställen i Grönland, har hon också bott i Silkeborg i Danmark, där hon gått i skola. Hon upplevde ofta att danskar inte förstod varifrån hon kom och att kunskapsnivån om Grönland var låg.

– De flesta i Danmark visste knappt var Grönland fanns och hade ingen aning om vår kultur. Jag fick frågor om det finns sand på Grönland. Det märktes att de flesta inte hade upplevt Grönland.

Efter studierna i Danmark flyttade

hon tillbaka till Grönland, och med ett stort intresse för både mode och inredning så trivs hon bra med jobbet i klädbutiken. Tidigare drömde hon om att starta IKEA i Grönland, men numera tänker hon att hon vill öppna ett kontor i framtiden. Bäst trivs hon dock ute i naturen, och just den grönländska naturen är också något hon önskar att fler visste mer om.

– Naturen här är väldigt omväxlande beroende på var på ön man befinner sig, samma sak gäller djurlivet. Många grönländare tillbringar mycket tid i naturen – på skidor, på hajk eller på segeltur. Förra året gick jag på hajk med min dotter när hon var en månad, berättar Nadia stolt.

enkät

Lenn**Vad är det bästa med Grönland?**

– Det bästa är naturen. Att det är så vackert och att jag kan segla på sommaren och åka snöskoter på vintern.

Vad borde utvecklas?

– Vi borde få större inflöde på varor utifrån, särskilt frukt och grönsaker. Vi importerar ju mycket men det borde göras i större mängder. Numera flygs varorna in med en annan flygplanstyp än tidigare, så lika mycket får inte plats.

Anemarta**Vad är det bästa med Grönland?**

– Naturen och maten. Vi äter fågel, säl, ren och annan fångst från ön. Jag jagar själv ibland, men inte regelbundet.

Vad borde utvecklas?

– Det finns vissa problemområden med mycket slagsmål, alkohol och droger. Det borde ses över hur vi kan få bort det.

Aannuguaq**Vad är det bästa med Grönland?**

– Att skattepengar går till sjukvård och medicin, så att vi kan få hjälp om vi blir sjuka.

Margarethe & Naasu Marie (10 år)**Vad är det bästa med Grönland?****Margarethe:**

– Naturen och människorna. Vi har det bra här.

Naasu Marie:

– Sommar och vinter, att vi har olika årstider. I skolan får jag lära mig om grönländskt hantverk och på fritiden spelar jag handboll. Jag är bra på det.

Nya riktlinjer anger färdriktningen för framtiden

Diskussioner om samhällsutveckling, uppdrag och arbetsmetoder stod på agendan vid Föreningen Norden fullmäktigemöte på Biskops Arnö den 11-12 juni.

I mötet deltog 44 ombud från hela landet. Deltog gjorde även förbundsstyrelsen, valberedningen, hedersledamöter, en representant från Föreningarna Nordens Förbund och förbundskansliet.

På mötet antogs "Norden för framtiden" – Riktlinjer och prioriteringar för 2022-2026.

Riktlinjerna – och ett referat från mötet – finns på Föreningen Nordens hemsida: norden.se.

TEXTER FULLMÄKTIGE: MARIE LOUISE BERGH FOTO: ANGIE GRAY

Josefin Carling:

"Med den nya strategin har vi satt Föreningen Norden i en relevant kontext"

Josefin Carling, generalsekreterare i Föreningen Norden, deltog i juni i sitt första fysiska fullmäktige. Förra gången, 2020, fick mötet hållas digitalt på grund av den pågående pandemin.

– Det här var det första fysiska tillfället att få träffas och prata med föreningens förtroendevalda om föreningens roll som genomförts sedan jag började. Mötet visade att det fanns ett behov av att samtala om viktiga frågor, säger hon.

Josefin upplevde att andan på mötet var positiv och att det bland deltagarna fanns ett starkt engagemang kring föreningens roll och framtida inriktning.

– Det blev tydligt att människor var berörda på ett personligt plan, att det

fanns en ton av allvar eftersom medlemmar hade upplevt saker som inte fungerade i den egna vardagen under pandemin.

På mötet antogs nya riktlinjer och prioriteringar för Föreningen Norden. Vilka är de viktigaste slutsatserna?

– Det absolut viktigaste är att vi kommit fram till en gemensam vision om vad vi tillsammans ska uppnå. Att vi alla vet vad vi jobbar för att uppnå och varför. Visionen anger tonen för allt arbete som ska göras i föreningen oavsett om man är engagerad lokalt,

regionalt eller nationellt, säger Josefin och fortsätter:

– För att nå visionen är det också viktigt att vi har identifierat vilka samhällsutmaningar vi behöver jobba med. Exempel på det är att avståndet mellan medborgare och politiker är för stort, men också att det nordiska samhällskontraktet är under förändring och att demokrati, tillit och öppenhet är under press. Med den nya strategin har vi satt Föreningen Norden i en relevant kontext och man kan säga att vi återtagit den samhällsroll vi hade när vi startade för 100 år sedan.

Sedan förra fullmäktige – och på grund av pandemin – har ni redan påbörjat arbetet med nya arbetssätt och metoder. Vad i det arbetet är viktigast att prioritera framöver?

– Jag tror att vår förening lite för länge har varit en egen liten ö och att vi funnits till för oss själva och våra egna intressen av Norden. För att kunna vända trenden att vi blir färre istället för fler behöver vi bredda våra samarbetsytor och hitta nya samarbetspartners. Vi behöver vara tydliga med vad vi själva vill samarbeta om,

vilka vi vill samarbeta med och hur samarbetsformerna ska vara.

I den utvecklingen, menar Josefin, spelar lokalavdelningarna en viktig roll.

– Jag upplever att många förtroendevalda och medlemmar har efterfrågat tydlighet i vad föreningen ska göra och hur arbetet ska ske. Nu är det tydliggjort att lokalavdelningarna ska jobba med mellanfolkligt utbyte. Från centralt håll vill vi göra vårt för att stimulera det arbetet, bland annat har vi redan lanserat en möjlighet att söka ekonomiska bidrag för att genomföra aktiviteter för att stärka mellanfolkligt utbyte över gränserna. Det här blir ett tydligt startskott för nytt engagemang och samarbete på alla nivåer.

Upplever du att det råder enighet bland medlemmarna kring uppdrags innehåll?

– Alla vill stärka samhörigheten och samverkan. Det vi diskuterade på fullmäktige är hur vi ska göra det och vilka frågor som är prioriterade. Vissa tycker att vi är lite för snälla och att vi istället ska vara en nagel i ögat på beslutsfattare och driva på hårdare

för förändring. Andra tycker det är jättebra som det är. Men jag upplever inte att det finns några stora motsättningar, utan mer en fråga om hur vi ska oss an arbetet. Diskussionerna är viktiga och behövs i en demokratisk rörelse. Jag är nog mer förvånad över hur föreningens medlemmar är så eniga.

En viktig fråga framåt handlar om att öka delaktigheten och engagemanget bland unga. Var lägger ni fokus i det arbetet?

– Ett exempel på hur vi tar oss an det arbetet är säsongsjobbsprogrammet Nordjobb, som vi hämtar hem projektledningen av till Sverige i höst. Det arbetet kommer att ge oss konkreta verktyg att erbjuda fler unga möjlighet att möta Norden ur ett svenskt perspektiv. Vi vet att unga som tidigt får en internationell erfarenhet tenderar att bli mer intresserad av sin omvärld, mer solidariska och också mer intresserad av andra kulturer. Det i sin tur minskar avståndet mellan ”vi och andra”, vilket jag tror är super-viktigt för att bibehålla samhörighet i Norden. Men om vi ska lyckas få

med nya generationer i vår förening så måste vi också ge dem möjlighet att påverka och utveckla ny verksamhet som intresserar dem, avslutar Josefin Carling.

Föreningen Nordens styrelse 2022-2024

Åsa Torstensson, Strömstad, ordförande (omval)

Birgitta Englin, Stockholm, vice ordförande (omval)

Nils Ingmar Thorell, Ronneby (omval)

Sven-Olov Edvinsson, Umeå (omval)

Anette Mjöberg, Lund (nyval)

Berit Öström, Pajala (nyval)

Ella Turta, Helsingfors (nyval)

Pry Niemi, Bålsta (nyval)

Raymond Svensson, Stockholm (nyval)

Läs mer om tre (Berit, Ella och Raymond) av de nyvalda ledamöterna på sid 15-17. Anette och Pry presenteras i nästa nummer.

Åsa Torstensson:

“FULLMÄKTIGE BLEV EN ENERGIKICK SOM PUSHADE FÖRENINGEN FRAMÅT”

Sedan Åsa Torstensson tillträdde som förbundsordförande i Föreningen Norden i maj 2020 har stora förändringar skett i föreningen – och i samhället i stort.

Pandemin och kriget i Ukraina har i allra högsta grad påverkat föreningens arbete.

På fullmäktige i juni antogs riktlinjerna “Norden för framtiden”, som anger inriktningen för de kommande åren.

Vad är det viktigaste kring föreningens fortsatta roll som du tar med dig från diskussionerna på fullmäktige?

– Jag vill gå två tillbaka i tiden till 2020 då den förbundsstyrelse som tillträdde fick inriktningar som då fastställdes av fullmäktige. Under samma period gjorde pandemin det omöjligt för förbundsstyrelsen att träffas fysiskt och föra fördjupade diskussioner. En ny generalsekreterare (GS) hade precis anställts och de stängda gränserna i Norden gjorde att föreningens närvaro efterfrågades i samhällsdebatten.

Åsa Torstensson menar att pandemin innebar en möjlighet för GS och andra företrädare att lyfta vanliga människors situation under gränstängningarna gentemot regeringen och politiker. Det blev relevant att ha en nationell och en lokal organisation där föreningens medlemmar tog tydlig ställning.

– Utifrån det tog förbundsstyrelsen steg tillsammans med kansliet där vi kunde utveckla och arbeta med nya digitala metoder. Genom digitala medlemsförmöten kunde vi lyfta upp nya frågor till en större målgrupp. Sverige blev rundare och fler kunde delta i debatten.

Arbetet under de två pandemiåren la enligt Åsa grunden inför fullmäktige 2022. Det i sin tur ledde till en energigivande diskussion om Föreningen Nordens möjligheter och uppdrag på själva mötet.

– Många hade varit med i vardagen och själva upplevt problematiken i gränsregionerna. Det krävdes att vi tog ett nästa steg kring vad som är

föreningens uppdrag de kommande åren. Kanske var det en öm punkt som kom fram ur pandemin. Diskussionen visade att det blev ännu tydligare att vi ska finnas med i de sammanhang som är till gagn för nordiskt samarbete. Och att återta tilliten människor emellan. Den blev väldigt tilltufsad under pandemin. Det var en katastrof för de flesta föreningar att inte kunna mötas och träffas; de demokratiska redskapen bygger på att man känner varandra och att man kan prata med varandra mellan de nordiska länderna. Nu krävs det ett arbete för att gå vidare. Fullmäktige blev en energikick som pushade föreningen framåt.

Utifrån det du beskriver kan man nästan dra slutsatsen att det kom något gott ur pandemin för Föreningen Norden?

– Ja, den blottade en nordisk samverkan som rullat på och tagits för given. Föreningen Norden är 100 år gammal och det är lätt att rulla på och känna trygghet i det, men föreningens uppgift är inte slutförd. Fullmäktige gav ett tydligare besked om att här behövs Föreningen Norden. Överhuvudtaget behövs civilsamhällets föreningar – annars kommer vi inte vidare i samhällets utveckling. Och det är saker som inte går att beordra utifrån. Integrationen i gränsregionerna till exempel är mer fördjupad än den kunskapen man hade i det

offentliga Norden. Exempelvis så har vi en lagstiftning som är otillräcklig för distansarbete och gränspendling. Först under pandemin klargjordes det att gemene man förlorar på att det offentliga inte förstår vad integration i Norden egentligen innebär.

Upplever du att det råder samsyn kring uppdraget bland medlemmarna?

– Fullmäktige ska diskutera och debattera och det fanns en öppen debatt kring förbundsstyrelsens underlag om inriktningen. När klubban väl var slagen gav det oss ett starkt uppdrag att arbeta utifrån. Vi kan aldrig tro att en samsyn mellan Norden är tagen för givet utan den måste erövrats av varje generation. Vi har en uppgift att få unga människor att ta sig an det nordiska perspektivet och engagera sig, säger Åsa och fortsätter:

– Vi har också distrikt och föreningar som jobbar utanför Norden, bland annat i Östersjöregionen och i Barents. Hans Wallmark, ordförande i Nordiska rådets svenska delegation och som inledningstalade på fullmäktige lyfte frågan om att det finns ett starkt nordiskt perspektiv att även kroka arm med kusiner i Baltikum och att det ger styrka gentemot omvärlden. Det blev en allvarsam diskussion kring hela situationen med pandemin och det säkerhetspolitiska läget som kommit upp med anledning av kriget i Ukraina.

Vilken roll tror du/hoppas du att FN har om tio år?

– Du ställer frågan mitt i ett skede när vi inte kan tänka svenskt. Vi står mitt i en försvarspolitisk och säkerhetspolitisk situation som gör att man måste ta ansvar i en omvärld som är skakig. Det finns åtaganden som föreningen har att göra och ta sig an utifrån medborgarnas perspektiv, men det finns inte några självklara svar och analyser. Nu gäller det bara att föreningen orkar ta sig an de här utmaningarna, orkar se och har mod att ge sig in och prata om vikten att engagera sig i det nordiska samarbetet.

Uttalande Föreningen Nordens fullmäktige 2022

Inuvarande oroliga tid – efter en pandemi och under ett krig i Europa – står det klart att ett närmare och fördjupat nordiskt samarbete är en nödvändighet för att säkerställa framtida fred, välfärd och demokrati i Norden.

En ny samtid i Norden är redan här, vilken såväl ökad migration, en pandemi och det nya säkerhetspolitiska läget visat prov på. Erfarenheterna har synliggjort att vi inte kan förlita oss på gamla meriter när det gäller samhörighet och samarbete mellan människor i Norden. Pandemin har skapat stor osäkerhet bland människor som bor och lever i de nordiska gränsregionerna. Frågor som ”kan jag fortsätta mitt arbete på andra sidan gränsen eller är det en för stor risk att ta ekonomiskt och socialt?” är nu frågor som åter ställs av tiotusentals människor i Norden.

Brist på tillit gör oss redan idag mindre benägna att utbilda oss eller arbeta i ett annat nordiskt land vilket inte bara är en farlig utveckling för tilliten och samhörigheten, utan också för tillväxten, välfärden och krisberedskapen i Norden.

Om vi i Norden tillsammans ska kunna bygga en framtid så måste relationer och tillit återigen fördjupas och förstärkas. Därtill behöver samarbetets former också förnyas för att både involvera nya generationer och målgrupper i arbetet.

Erfarenheterna från Sverige och Finlands gemensamma arbete med ansökan om NATO-medlemskap visar att när viljan finns är ett nära bilateralt samarbete både prioriterat och möjligt. Samarbetet kunde fungera väl tack vare decennier av mellanfolkligt utbyte på alla nivåer i samhället från medborgare till tjänstemän och ministrar. Denna process är ett tydligt och bra exempel på vad ett nära och gott samarbete kan åstadkomma. Ett samarbete som bör vara ledstjärna för annat samarbete i Norden.

Det råder inga tvivel om att framtiden fortsatt kommer att utmana även vår del av världen. Den kommer att utmana allas vår förmåga att hantera en värld och en planet i förändring. För att vi tillsammans ska kunna hantera dessa utmaningar så fordras att mellanfolkligt utbyte i Norden stimuleras, fördjupas och prioriteras. Därtill fordras att vackra visioner om framtiden omvandlas till konkret handling.

Vi representanter på Föreningen Nordens fullmäktige 2022 uppmanar därför de svenska parlamentarikerna och Sveriges regering att:

- Öka anslagen till-, uppmuntra och prioritera insatser som stärker det mellanfolkliga utbytet i Norden inom kultur, civilsamhället, myndigheter, akademien och i näringslivet.
- Initiera en översyn och utvärdering av Nordiska Ministerrådets uppdrag, prioriteringar och arbetssätt, samt dess förmåga att skapa ett starkt mellanfolkligt utbyte som bygger nordisk samhörighet, tillit och samarbete för framtiden.

FOTO: PRIVAT

Mona Fröhling.

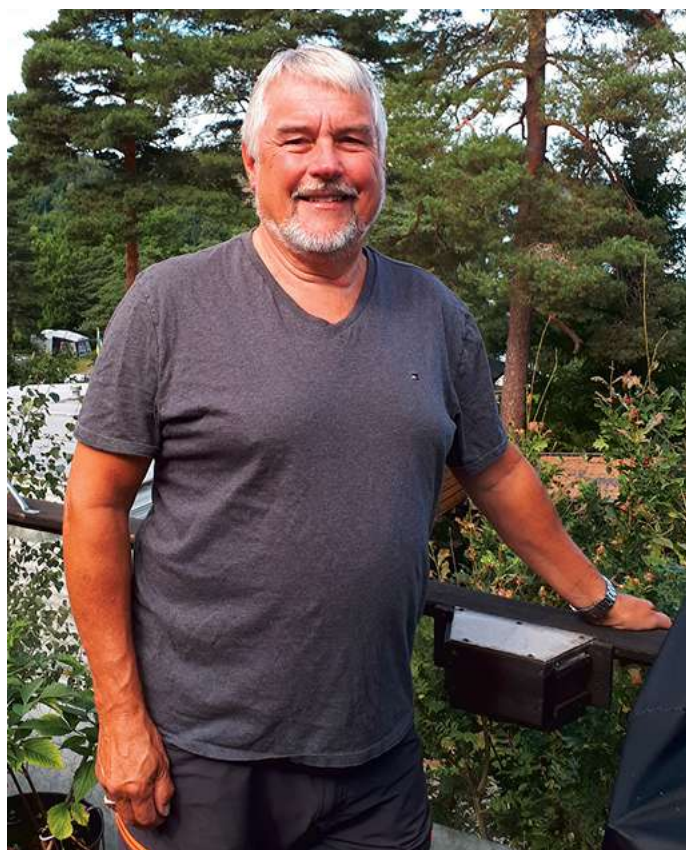

FOTO: PRIVAT

Alf Gillberg.

MELLANFOLKLIGT UTBYTE ANGELÄGET FÖR FÖRENINGARNA

Mona Fröhling, ordförande Karls-hamn-Sölvesborg och Alf Gillberg, ordförande Uddevalla, deltog båda i fullmäktige.

Så här tänker de kring utvecklingen av verksamheten de kommande åren.

– Kärnan i vår verksamhet måste präglas av vårt mål om ett starkt nordiskt samarbete, där de nordiska frågorna står i centrum för diskussion och utbyte. Momentet i vårt uttalande från stämman om mer resurser från samhället för att kunna öka det Mellanfolkliga Utbytet är en fråga vi från vår lokalavdelning redan lyft till vänortskonferensen i norska Skien i september, där vi deltar inom den nordiska vänortskedja vår kommun Uddevalla ingår, säger Alf Gillberg och fortsätter:

– En annan fråga vi gärna vill göra mer av, som har avstannat under pandemin, är Norden i Skolan. Vi måste

få med fler ungdomar att upptäcka de nordiska frågorna och att stimulera utbyte här.

Den fråga som engagerade Mona Fröhling mest under mötet var diskussionen om huruvida all aktivitet som sker i föreningarna ska vara nordeninriktad.

– Vi har 544 medlemmar och är den största Föreningen Norden i Sverige. Men det går inte att få nya medlemmar om man bara fokuserar på nord-enfrågor. Det gäller att locka medlemmar med en bra mix som intresserar och engagerar människor. För vår del handlar det om att ta upp sådant som är intressant i Blekinge. De nya medlemmar vi har fått de senaste åren har vi fått för att vi har intressanta program. Det har varit resor, till exempel en kulturreisa i Wilhelm Mobergs fotspår, en resa till Bornholm och teaterresor, berättar Mona Fröhling.

Karlshamns-Sölvesborg arrangerar också cafékvällar med föredrag varan-

nan onsdag.

– När folk hör att vi tar upp intressanta frågor och kommer till oss kan vi också ta upp nordenfrågor. Det är så det sprider sig. Men de nya medlemmarna är 65 år och uppåt. Det är jättesvårt att locka yngre.

Hur kommer ni att arbeta vidare med utveckling av er verksamhet de kommande åren?

– I april hade vi ett gemensamt möte i region syd i Köpenhamn då vi föreslog att vi skulle bilda en arbetsgrupp – Vision 2030, med representanter från danska och svenska sidan. Arbetsgruppen kommer att ha ett första möte under hösten. I oktober har vi också ett gemensamt möte med lokalföreningen i Karlskrona/Ronneby för att försöka hitta former för ett samarbete.

Andra aktiviteter som planeras är Nordiska litteraturveckan då Dick Harrysson är inbjuden för att föreläsa. Dessutom fortsätter föreningens cafékvällar och vandringar.

Berit Öström:

“VI KAN VARA FOTFOLKET SOM FÅNGAR UPP MÄNNISKORS ÅSIKTER”

Berit Öström är född i Karlskoga, har bott i Göteborg, Uppsala, Örnsköldsvik och sedan 2001 i Pajala.

Att hon lärt känna olika delar av landet är en av erfarenheterna hon tar med sig som ny ledamot i Föreningen Nordens styrelse.

Något som ligger henne mycket nära hjärtat är idrott och musik.

– Jag har spelat fiol sedan jag var elva år. Det är den största glädjen, att spela tillsammans med andra. Var och en har en egen stämma och tillsammans blir det skönklingande musik. Det är lite samma sak i Föreningen Norden – samstämmigheten och gemenskapen.

Berit är lärarutbildad och har varit platschef på Umeå universitet i Örnsköldsvik, äldreboendechef i Pajala och utbildningsledare vid Lapplands Lärcentra.

Engagemanget i Föreningen Norden startade när hon flyttade till Pajala och sedan 2016 är hon ordförande i föreningens styrelse. I distriktet har hon varit verksam under sex år. Därifrån känns steget in i den nationella förbundsstyrelsen naturligt.

– Jag har varit engagerad länge på lokal nivå och när jag kom med i distriktet fick jag vidgade vyer. Eivor Olofsson (distriktsordförande Norrbotten, reds anm) har peppat mig. Mitt hjärta klappar för lokalavdelningarna och medlemmarna. Det är viktigt att vi inte tappar bort detta när vi har fullt fart på utvecklingen i föreningen.

Berits intresse för Nordenfrågor har ökat sedan hon flyttade till Pajala. Inte minst på grund av närheten till Finland.

– Finland kom nära och det var spännande. Det var utlandet, samtidigt som vi var väldigt nära. Det var intressant att se hur folk flyttade runt. 2007 kom jag med på en språkkurs i Rovaniemi. Det inspirerade också.

Samtidigt förde lokalavdelningen i Pajala en tynande tillvaro, men har

FOTO: PRIVAT

vuxit och är nu mycket aktiv.

– Det bästa sättet hålla kontakt med folk i andra nordiska länder är att hitta gemensamma intressen. Vi har haft flera projekt tillsammans med Finland och 2020 skrev vi en antologi tillsammans. I ett annat projekt lånade vi in vantar från olika personer i hela Norden och ordnade en vantfestival. **Vilka frågor tycker du är mest angelägna för Föreningen Norden?**

– När Finland fyllde 100 år var vi ute och föreläste i skolorna. Vi kunde konstatera att dagens ungdom kan jättelitet om Finland så kanske kan vi hjälpa till där. Finland är nära och det är roligt och berikande att känna människor på andra sidan gränsen, att känna att vi hör ihop. Sedan kan vi jobba mer med Nordjobb mot ungdomar.

Berit lyfter också fram vikten av att skapa nätverk mellan enskilda indi-

vider, föreningar och organisationer, såväl nationella som nordiska.

– Utifrån specifika konkreta intresseområden tror jag sådana nätverk kan utveckla utbytet mellan människor och samtidigt ge medlemmarna tillgång till ett intressant innehåll.

Hur ser du på Föreningen Nordens roll framåt?

– Vi kan till exempel jobba på olika nivåer gentemot politiker. Föreningen Norden når ut i hela landet och vi kan fånga upp saker med hjälp av medlemmarna. Vi kan vara fotfolket som fångar upp människors åsikter om vad som är bra eller inte bra.

Vilka är de största utmaningarna?

– Rekrytering av nya medlemmar. Vi tilltalar folk i övre åldersänden, men behöver fylla på med nya, gärna yngre medlemmar. I Pajala har ganska många nyinflyttade gått med i föreningen.

Ella Turta:

“VI BEHÖVER FUNDERA ÖVER HUR VI HÅLLER OSS RELEVANTA FÖR DE YNGRE”

– Det jag känner mest för är hur vi ska skapa bra förutsättningar för den yngre målgruppen. Vi behöver vara lyhörd för vilka frågor de vill att föreningen ska driva. Vi behöver ta oss en funderare på hur vi håller oss relevanta för just de yngre.

Det säger Ella Turta, 29 år, nyinvald i förbundsstyrelsen.

Sedan januari i år är Ella, efter tio år i Göteborg, återigen bosatt i Finland. Hon är koordinator på Hanaholmen, en kombinerad konferensanläggning och kulturcentrum, som jobbar för att främja samarbetet och de starka banden mellan Sverige och Finland.

Ella Turta är född och uppvuxen nära Lahtis i Finland. Efter gymnasiet ville hon förbättra sin skolsvenska så hon flyttade till Göteborg och blev au pair. Hon ”blev kär i Göteborg” och stannade kvar. Så småningom blev det studier vid Göteborgs universitet och en masters i statsvetenskap.

– En röd tråd i mitt arbetsliv har varit att arbeta för att höja de röster som inte hörs. Jag har jobbat med socialt arbete med bland annat missbruks- och ungdomsproblem. Och så har intresset för Norden funnits med i bakgrunden. Det har varit en viktig kontext eftersom jag har två hemländer.

Intresset för Nordenfrågor resulterade i en praktikplats på UD där hon jobbade med nordiskt samarbete. Perioden sammanföll med pandemin, vilket ökade hennes intresse för Norden än mer.

– Jag såg hur viktigt det är att vi samarbetar, att våra gränser är öppna och att vi inte tappar förtroendet för varandra. Det är saker som vi tagit lite för givet. Men jag tycker också att Norden representerar fina värden i det globala sammanhanget. Vi är relativt små länder, men vi behöver inte bråka om de viktigaste värdegrundsfrågorna. Det kommer att behövas mer internationellt samarbete och vi har mycket att lära av varandra.

Mellan jobben på UD och Hanaholmen var Ella generalsekreterare för ReGeneration 2030, som arbetar för unga i Norden och Baltikum.

Som nyvald ledamot i Förbundsstyrelsen hoppas hon kunna bidra till att tillvarata erfarenheterna under och efter pandemin.

– Vi behöver visa framfötterna och se till att Föreningen Norden tar en stark roll som aktiv och högljudd aktör. Allra mest känner jag för hur vi ska skapa bra förutsättningar för den yngre målgruppen. Vi måste vara lyhörda för vilka frågor den yngre

generationen vill att föreningen ska driva. Vi behöver ta oss en funderare på hur vi håller oss relevanta för dem. De behöver få relativt fria tyglar.

Hur ser du på Föreningen Nordens roll framåt?

– Jag gillar utvecklingen att föreningen börjar synas och ta mer plats och att vi har en bredare roll i civilsamhällets nätverk. Det är också viktigt att vi är med i det nordiska civilsamhällesnätverket. Ett viktigt steg i föreningens roll är att vara brobyggare mellan nordiska aktörer och individer. Vi har en massa kompetens som vi kan använda till att även påverka andra föreningar. Vi ska våga engagera oss i nytänkande projekt, till exempel att lyfta hållbarhetsfrågorna. Där kan vi få in ungas röster. Föreningen Norden kan skapa mervärde för fler.

Och vilka är de största utmaningarna?

– Samma som möjligheterna. Nytt fokus och nya satsningar. Att våga göra det utan att tappa kärnan i verksamheten och tappa medlemmarnas passion. Att lyckas vara relevanta utan att tappa bort grunden. Vi måste hålla örat mot marken och vara lyhörda gentemot de som är engagerade i föreningen. Det är viktigt att våga hitta nya sätt att engagera folk.

Raymond Svensson:

”NU GÄLLER DET ATT ORKA, HÅLLA I OCH FORTSÄTTA TÄNKA PÅ NÄSTA STEG I UTVECKLINGEN”

Raymond Svensson, ny ledamot i Föreningen Nordens styrelse, titulerar sig ”jobbonär”, det vill säga en person som fortsätter att arbeta efter pensionen.

Han är deltidanställd i Förbundet Nordisk Vuxenutbildning och i övrigt ideellt engagerad som sekreterare i Föreningen Norden, Stockholmsavdelningen och ordförande i Haninge Riksteaterförening.

– Mitt engagemang i olika föreningar och politiken har varit mitt livs universitet. Det har handlat om olika förtroendeuppdrag på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Jag har också haft förmånen att varit anställd inom olika föreningar men också inom den offentliga sektorn; t ex som utredare och varit sakkunnig i flera olika statliga utredningar, säger Raymond, som bor i Årsta Havsbad och som gillar att vistas i skog och natur. Och fiska – när tillfälle ges.

Varför är du engagerad i Nordenfrågor?

– Sedan ungdomsåren i CUF (Centerns ungdomsförbund) har jag varit intresserad av Norden och det nordiska samarbetet. De nordiska länderna är starka välfärdssamhällen, i mångt och mycket byggt på öppenhet, medborgarnas självorganisering i olika föreningar och folkligt förankrade partier. I en allt snabbare globaliserad värld är det viktigt med samarbete länder emellan. Det blir då naturligt att göra det med de som finns nära och som vi har mycket gemensamt med.

Vilka frågor är mest angelägna för Föreningen Norden?

– Jag vill särskilt lyfta fram att främja folkrörelsearbetet; det lokala och regionala arbetet i föreningar och distrikt. Ett utvecklat och stärkt samarbetet med våra samarbetsorganisationer, t ex studieförbund som ABF och Studieförbundet Vuxenskolan, kanske också kan bidra till att utveckla

FOTO: PRIVAT

Föreningen Norden?

Föreningen har idag bra relationer med de svenska politikerna som är engagerade i det nordiska samarbetet, t ex svenska delegationen i Nordiska Rådet. Här tror jag att det finns utrymme för att göra än mer.

Hur ser du på Föreningen Nordens roll framåt?

– Föreningen har spelat en mycket viktig roll under gångna år. Och det finns utrymme för att fortsätta och driva på för det nordiska samarbetet. Kanske föreningen ska samlas kring ett mer konkret program på hur det nordiska samarbetet kan utvecklas, inte minst hur stärka det mellanfolkliga samarbetet och civilsamhällets

möjligheter att bidra?

Vilka är de största utmaningarna?

– Under de senaste åren har det hänt otroligt mycket positivt; nya verksamheter, inte minst digitala har utvecklats och opinionsbildningen har fått en allt större roll, för att nämna två områden. Nu gäller det att orka, hålla i och fortsätta tänka på nästa steg i utvecklingen. Vi behöver också få många fler medlemmar, inte minst unga vuxna.

Något annat du vill lyfta fram?

– Jag ser fram emot kommande arbete i förbundsstyrelsen och i samspel med det nationella kansliet. Jag hoppas kunna bidra med mina erfarenheter.

Nordjobb skapar delaktighet och mobilitet

Sedan 1985 har 27 000 unga genom säsongsarbetsprogrammet Nordjobb fått möjlighet att uppleva ett annat nordiskt land.

Syftet med programmet är att öka mobiliteten på den nordiska arbetsmarknaden och samtidigt öka kunskapen om språk och kultur i Norden.

Från och med september övergår projektledningen av den svenska delen av Nordjobb till Föreningen Norden i Sverige.

– Vi vill öka de ungas delaktighet och mobilitet och Nordjobb är en konkret insats för att kunna jobba med det. Förhoppningen är att få fler unga att få upp ögonen för Norden, säger Emelie Dahlström-Ravn.

NORDJOBB ÅTER TILL SVERIGE

Från och med september övergår projektledningen av den svenska delen av Nordjobb till Föreningen Norden i Sverige.

– Det gör att det blir lättare att jobba närmare både befintliga och potentiella arbetsgivare i Sverige samtidigt som vi kan erbjuda ett bättre stöd och kulturutbud för dem som kommer hit. Mobilitet är en viktig fråga för unga i Norden och vi ser fram emot att utveckla programmet så att fler unga tar chansen att upptäcka ett nordiskt grannland genom Nordjobb, säger Emelie Dahlström-Ravn.

TEXT: MARIE LOUISE BERGH

I FÖRENINGEN NORDENS nya riktlinjer ”Norden för framtiden” som antogs vid fullmäktige i juni är ökad delaktighet och engagemanget bland unga en viktig del i det fortsatta arbetet. Att erbjuda egna nordiska erfarenheter är ett sätt att öka intresset för nordiskt samarbete. Säsongsarbetsprogram-

met Nordjobb blir en viktig del i det arbetet.

– Vi vill öka de ungas delaktighet och mobilitet och Nordjobb är en konkret insats för att kunna jobba med det. Förhoppningen är att få fler unga att få upp ögonen för Norden. Vi ser fram emot ett gemensamt utvecklingsarbete tillsammans med sekretariatet i Köpenhamn och de som är projektledare i de andra nordiska länderna.

Emelie berättar att de kvantitativa målen gentemot Nordiska ministerrådet som finansierar Nordjobb är att tillsätta 80 jobb i Sverige under 2022. Det finns också ett mål om att ha 1 000 ansökningar från Sverige till andra nordiska länder.

– Vi ligger nära målet när det gäller antal ansökningar, men när det gäller tillsatta jobb är vi en bit ifrån. Därför behöver vi se över vilka behov det finns och hur vi bättre kan matcha de

jobb som finns och kommunicera till målgrupper även utanför Sverige. Det utvecklingsarbetet har vi redan gått igång med. Bland annat kommer vi att göra en kartläggning för att se hur vi kan skruva upp talen genom tätare samarbete med våra grannländer.

Det finns flera utmaningar för att få fler unga att söka Nordjobb. Det handlar bland annat om att hitta bostäder, om språkbarriärer och om löner.

– Vi behöver se över hur man får tag i bostäder, något som ofta är svårt. Särskilt som vi har flest sökande i Stockholm. Men exempelvis har vi samarbete med KTH och är intresserade av samarbeten med andra lärosäten i Sverige.

En annan fråga handlar om hur man ska kunna stärka samarbetet med Finland och öka finska ungdomars förståelse för svenska. Där är en

kontakt tagen med Pohjola Nordens ungdomsförbund och med en finsk-språkig tidning som görs i Sverige.

– Vi kommer också att titta på behovet av personal inom vård och omsorg kopplat till omställning i norra Sverige. Vi ser en potential i att Nordjobb kan vara med och bidra till den utbyggnad av samhällsservice som den gröna omställningen kräver.

Under hösten kommer ett advisory board av unga att tillsättas för att bidra till utvecklingen. Frågor som ska besvaras är bland annat var och med vad ungdomar från de andra nordiska länderna vill jobba med i Sverige. Liksom var man kan hitta nya potentiella arbetsgivare.

– En ny arbetsgivare i en spännande miljö som vi just nu rekryterar till är äppelodlingar på Österlen, berättar Emelie.

Lönerna, som ofta är lägre i Sverige

än i andra nordiska länder, är en annan utmaning.

– Vi kan inte påverka lönenivåerna i Sverige, men vi vill jobba med att synliggöra upplevelsen att man kan bo i Stockholm. Att man kan få möjlighet att bo i ett annat land kan vara ett mervärde.

Annan pågående utveckling handlar om att utbilda Nordjobbambassadörer som kan vara ute och hålla inspirationsföreläsningar om Nordjobb samt sommarpraktikanter som kan jobba med fritidsprogrammen för de inkommande nordjobbarna. Och även lokalavdelningarna blir en viktig resurs i arbetet. Föreningen Norden tar gärna emot uppslag på både potentiella arbetsgivare och boenden runt om i landet.

Arbetet kommer att koordineras av Anna Scaramellini på Föreningen Norden i Stockholm.

Basen för Nordjobb finns i Köpenhamn

Att jobba som nordjobbare har varit en vanlig väg in till andra jobb inom Föreningen Norden.

Så är det även för Bo Nylander, programchef för Nordjobb i Köpenhamn.

– Jag var nordjobbare 2007 och 2008. Dels i Skagen där jag jobbade i en fiskfabrik, dels i Tórshavn på Färöarna där jag jobbade i sjukhuskök och parkförvaltningen, berättar han.

TEXT: MARIE LOUISE BERGH

DEN ÖVERGRIPANDE administrationen för Nordjobb är förlagd i Köpenhamn. Därifrån administreras även verksamheten för flera av de nordiska länderna.

Nordjobb finansieras av Nordiska ministerrådet och till viss del av Föreningarna Norden. Syftet med verksamheten är att öka mobiliteten på den nordiska arbetsmarknaden och öka kunskapen om språk och kultur i Norden. Tack vare Nordjobb har cirka 27 000 unga sedan 1985 fått möjlighet att uppleva ett annat nordiskt land.

– Första året var antalet nordjobbare 949 stycken. Därefter har antalet legat på mellan 600 - 800 per år. 2019 var antalet 760 personer som kom från alla nordiska länder. Av dem var 243 svenskar, 284 finländare och 174 danskar, berättar Bo Nylander.

Sedan kom pandemin. Något som

inte stoppade verksamheten, men reducerade antalet till 376 personer, vilket är ungefär hälften jämfört med ett vanligt år.

– Det var full verksamhet under pandemin även om Norges och Grönlands gränser stängdes helt under delar av perioden. I de andra länderna fick vi lägga extraarbete på att informera nordjobbarna om vilka regler som gällde. Till exempel krävdes karantänboende på Färöarna.

Norge som normalt tar emot flest nordjobbare – 200-220 varje år – gick ner till 60 stycken 2020. Även Sverige tog emot färre eftersom många nordjobbare som kommer från Finland jobbar inom äldreården, något som var svårt under pandemin.

2021 gick siffran upp till 437 personer och nu ökar efterfrågan på nytt.

– Vi har en ökning av antalet sökande samtidigt som vi har fler jobb ute än vi har personer som kan ta jobben. Störst är intresset från svenska ungdomar. Antalet ansökare från Sverige i år, cirka 1 000, har inte varit så högt sedan 2014 då vi hade 1 362 stycken. Det finns också ett stort intresse från arbetsgivare, säger Bo Nylander.

Även om det finns ett stort intresse från många ungdomar att söka ett Nordjobb finns det också ett antal utmaningar.

– Vi har ett bra rykte hos arbets-

givare och ett stort intresse från dem. Däremot är det svårare att nå ut till ungdomar. I Finland hänger det ihop med språkfrågan. Vi har sett en minskning av ansökningar från Finland under många år och det i sin tur har stor påverkan på Sverige. Många av dem som kommer från Finland vill plugga svenska, men i och med att svenska inte längre är ett krav i skolan så minskar intresset. Svenskkunskapen har blivit sämre för varje år, säger Bo och fortsätter:

– Vi har satsat mycket på att nå ut på annat sätt till finskspråkiga i Finland. Vi pratar med föreningarna och vi skickar ut information på engelska och finska. Samma sak gör vi på Island. Vi kan inte utgå ifrån att alla kan skandinaviska från början. Men de bristande språkkunskaperna gör också att det blir en utmaning att driva fritidsprogram.

Ytterligare en utmaning är att lönenivåerna i Sverige är lägre än i Norge och Danmark.

– Två saker lockar ungdomar. Att själva arbetet är spännande och annorlunda och det rent ekonomiska. Det är svårt att övertala norrmän och danskar att ta jobb inom vården i Sverige. Då får man försöka sälja in andra saker. I Finland där ungdomsarbetslösheten traditionellt är hög kan man locka med att det är lättare att få jobb i Sverige.

Gyllenhammar bakom starten av Nordjobb

Av alla Föreningen Nordens projekt som Nordiska ministerrådet är med och finansierar är Nordjobb det som pågått längst.

Anders Bergström har varit med från starten. Han var den första projektledaren i Sverige och senare även nordisk koordinatör.

TEXT: MARIE LOUISE BERGH

– **NORDJOBB STARTADE** 1985 på initiativ av ”Den nordiska ekonomiska samarbetsgruppen” där PG Gyllenhammar, Percy Barnevik och Sören Mannheimer var gruppens svenska medlemmar. Två industriledare och ett kommunalråd. Gruppens uppgift var att se över det ekonomiska samarbetet inom Norden, föreslå olika åtgärder för att stimulera till ökad tillväxt och främja investeringar över gränserna, säger Anders Bergström, som då var ordförande i föreningens ungdomsförbund.

1985 var FN:s internationella ungdomsår och gruppen ville vid sidan av sina initiativ inom främst infrastruktur lyfta fram unga och deras mobilitet. Uppdraget att utveckla och starta Nordjobb gick till AB Samhällsrådet i Stockholm som hade kopplingar till PG Gyllenhammar. Volvo finansierade även uppstarten av projektet. Hösten 1984 anställdes två personer varav en, Eva Flyborg var vice ordförande i ungdomsförbundet.

Föreningarna Norden fick därmed tidigt information om projektet och erbjöd sig att hjälpa till med fritidsverksamheten på sommaren 1985. Program för nordjobbarna arrangerades i Stockholm, Göteborg, Helsingfors och i Reykjavik. De 1 000 deltagarna fördelades över de fem nordiska länderna. AB Samhällsrådet ordnade med jobb och bostad medan fritidsverksamheten begränsades till dessa fyra städer.

HÖSTEN 1985 erbjöds Föreningarna Nordens Förbund att ta över verksamheten och vidareutvecklade Nordjobb till ett program som skulle erbjuda jobb, bostad och ett fritidsprogram.

Anders Bergström.

PG Gyllenhammar.

”Den nordiska samarbetsgruppen ville lyfta fram unga och deras mobilitet.”

Finansieringen skulle lösas genom att en fond inrättades och en ”fund raiser” kontrakterades som skulle bygga upp ett tillräckligt kapital där avkastningen skulle finansiera Nordjobb.

– Det fungerade tyvärr inte. Nordjobb hade pengar i två år och sedan behövde man hitta annan finansiering. Föreningarna vände sig till Nordiska ministerrådet som från 1989 erbjuder en basfinansiering av det som nu är ett program som genomförts i 37 år. För-

eningarna bidrar med egna medel och vissa projektmedel tillförs också, säger Anders Bergström och fortsätter.

– Närmare 27 000 unga i Norden har genom detta program lärt känna ett annat land dess människor och kultur och skaffat sig värdefull arbetslivserfarenhet. Jag blir ibland kontaktad av tidigare nordjobbare som träffat sin partner genom projektet eller där Nordjobb var starten på en karriär, ofta en internationell sådan.

Äventyret lockade Patrik till Färöarna

Patrik Pettersson, 26 år från Gävle, har Nordjobbat i Tórshavn.

TEXT: IDA BERG

Vad har du nordjobbat med?

– Jag jobbade på en bensinstation. Det var den enda nattöppna macken på hela Färöarna så det var större än en vanlig bensinstation. Det fungerade även som mötesplats för öns ungdomar som träffades och hängde där. Det är andra året i rad jag åker och utforska den sagolika ögruppen i stormiga Nordatlanten.

Vad har du lärt dig under tiden du nordjobbade?

– Det var första gången jag jobbade med ett serviceyrke, det gav mig en väldigt stor inblick i hur kundserviceyrken fungerar och väldigt utmanande i början då kommunikation inte var alltid så enkelt. Men man fick snabbt lära sig skandinaviska.

Vad tyckte du var största skillnaden mellan Sverige och Färöarna?

– Jag skulle säga naturen och miljön.

Färöarna består av enorma berg och gröna dalar där husen och vägarna slickar sig fram genom bergens höga väggar.

Och man är omringad av ett enormt öppet hav, man kan alltid se havet var man än befinner sig på Färöarna. Dessa höga berg och djupa dalar gör att klimatet blir väldigt unikt. Jag upplever också att färinger är väldigt öppna och sociala jämfört med många svenskar. Det var inga problem att snabbt hitta vänner och knyta kontakter. De är gästvänliga och är stolta över sin önation och vill gärna visa en runt och berätta var de bästa platserna är. **Berätta om ett särskilt minne eller en upplevelse du hade under din vistelse!**

– Jag kommer ihåg när jag och en annan nordjobbare från Danmark besteg Färöarnas tredje högsta bergstopp. När vi startade vår tur var det sol och vackert väder men när vi var på väg upp svepte den ökända grå molnen förbi. Det blev grått, väldigt dimmigt och det var svårt att se längre

än ett par meter. När vi nått toppen på berget och molnen som vi tyckte var så otäcka låg nedanför oss var det en magisk känsla att man nu hamnat på himlen och blickade ner på jorden infann sig. Det är svårt att sätta ord på hur det kändes att stå ovanför molnen och se bar himmel ovanför. Ett minne jag alltid kommer ha med mig.

Varför tycker du att man ska söka Nordjobb?

– Det är perfekt för äventyrslystna nordiska unga som är intresserade av våra grannländer. Nordjobb är mer än bara en "arbetsförmedlare." De tar hand om pappersarbete och fixar bostad, och kan även erbjuda skatteförmåner åtminstone på Färöarna där jag befann mig. Jag har själv alltid tyckt att det nordiska samarbetet och kulturmöten bör få större plats. De flesta jag pratar med tänker inte så mycket på våra grannländer. Jag skulle påstå att det är mycket större skillnad än man kan tro mellan länderna i Norden.

Finska Elli nordjobbade i Sverige för att **lära sig svenska**

FOTO: PRIVAT

"Toimiiko?" hörs Elli Reinikainen fråga innan hon glatt dyker upp på skärmen, nyss hemkommen från en jobbdag inom hemtjänst på Södermalm i Stockholm. "Toimiiko?" är finska, Ellis modersmål, och betyder "Fungerar det?" Resten av samtalet går på flytande svenska för 20-åringen från Vichtis i sydvästra Finland, som valde att nordjobba i Sverige just för att lära sig mer svenska.

TEXT: IDA BERG

I **DET TVÅSPRÅKIGA** landet Finland lärs det andra inhemska språket ut från grundskolan. Finlandssvenska elever lär sig finska genom ett antal studietimmar per vecka, medan de finsktalande gör detsamma med svenska. På en del enspråkigt finstalande håll råder debatt kring nödvändigheten med att lära sig svenska, varför begreppet "pakkoruotsi", alltså "tvångssvenska" har uppstått. För Elli Reinikainen har möjligheten att lära sig svenska aldrig setts som ett tvång, utan snarare en rikedom hon varit positivt inställd till. Efter att ha lärt sig grundläggande svenska i skolan sökte hon Nordjobb i

Sverige för att få stärka kunskaperna.

– Jag tycker om språk och ville utveckla min svenska till flytande. Det är alltid bra att lära sig språk, och genom jobbet är ett bra sätt eftersom jag behövde prata svenska varje dag.

Under hösten inleder Elli sina studier i statsvetenskap i Helsingfors, och inte minst då menar hon att det kan vara bra att kunna mera svenska. Hon hörde talas om Nordjobb i skolan och skickade in en ansökan. Hon jobbade i hemtjänsten under hela sommaren, vilket var hennes första jobb i ett annat land.

– Jag har lärt mig mycket om jobbet inom vård och omsorg. Jag tyckte jättemycket om Sverige och speciellt Stockholm. Det är en storstad men den känns inte så stor eftersom naturen är så nära, säger Elli som är uppvuxen i Vichtis med knappa 30 000 invånare.

Hemtjänstjobbet gillade Elli särskilt eftersom det gav en inblick i livet i Stockholm och hur människor bodde. Många av de hon träffade hade en relation till Finland och hade varit där för att hälsa på släkt eller vänner, något de tyckte om att berätta för Elli.

– Det finns många finländare i Stockholm och också på mitt jobb. Det är inte så ovanligt, men det är förstås roligt att träffa andra.

PÅ JOBBET träffade hon en annan nordjobbare, men på fritiden kom hon i kontakt med desto fler tack vare Nordjobbs fritidsprogram, där hon fått flera nya vänner.

– Vi brukar göra aktiviteter genom fritidsprogrammet cirka 1-2 gånger i veckan, vi har bland annat varit på museum, gått på Allsång på Skansen, varit på caféer och restauranger. De flesta nordjobbarna är från Finland som jag, men några är också från Island och Norge, berättar hon.

Skulle du rekommendera andra att söka Nordjobb?

– Ja, det var jätteintressant. Det var inte alltid så lätt, men man ska inte vara rädd att göra fel. Man behöver inte tala språket flytande eller veta allt, man får mycket hjälp via Nordjobb. Jag märker också att det är lättare att prata svenska nu jämfört med när jag nyss hade kommit hit. Jag vågar prata fast jag inte hittar alla ord.

FRÅN BRYSSEL TILL KOMMUNHUSET: HUR KAN VI FÅ FOLK ATT REPARERA TRASIGA PRODUKTER?

EN HUVUDSTRATEGI för att uppnå en Cirkulär Ekonomi är att använda produkterna längre, då detta minskar resursbehovet och gör att material bibehåller sitt ekonomiska värde under en längre period. För att produkterna ska få ett längre liv kan olika strategier användas: 1) anorlunda design; 2) bättre underhåll av produkterna (många produkter slutar fungera på grund av bristande underhåll), och; 3) befrämja aktiviteter som ökar livslängden för produkter och komponenter, såsom återbruk, reparationer, och rekonditionering.

Reparation av trasiga produkter är även en konsumentfråga: konsumenter och deras intresseorganisationer vill att konsumenter ska ha större möjligheter att reparera sina produkter, det som kallas "rätt att reparera" ("right to repair"), R2R. Bland annat vill de att produkterna ska vara lättare att reparera (t ex genom bättre design, och undvika skruvar som kräver specialverktyg), att tillverkarna erbjuder reservdelar till ett rimligt pris, och att även oberoende reparatörer (som inte är bundna till ett speciellt varumärke) ska kunna erbjuda reparationstjänster, så att konkurrensen för reparationstjänster ökar.

Reparation är också viktigt ur ett "resiliens"-perspektiv: Covid-pandemin, i kombination med andra faktorer, har gjort att vissa material och komponenter är bristvaror, vilket gör att det är längre leveranstider. Ett samhälle som kan laga produkter är mindre sårbart vid krisituationer.

I länder som Sverige och Finland är det relativt ovanligt att människor reparerar trasiga konsumentprodukter. Vi brukar sällan reparera dem själva, men det är också relativt ovanligt att man går till en professionell reparatör. Att slänga trasiga saker och köpa nytt är "normen". Det har blivit allt trendigare att handla second hand i Sverige, men vi ser inte samma intresse för reparationer. Det finns flera anledningar till detta. Många produkter är relativt billiga att köpa men dyra att reparera, då skatterna på arbete är höga i de nordiska länderna. Om man köper en ny produkt får man också med en kommersiell garanti från tillverkaren medan det sällan ges garantier på reparationer. Det finns även andra hinder, t ex att människor inte vet vart de ska gå för att få en reparation utförd.

För att befrämja R2R behövs miljöpolitiska styrmedel, på olika politiska nivåer. Inom Europeiska Unionen (EU) så har man börjat ställa krav om R2R under Ekodesigndirektivet, t ex krav på att oberoende reparatörer ska få tillgång till reservdelar och reparationsmanualer, och att konsumenter-

FOTO: ARNE TRAUTMANN/MOSTPHOTOS

na ska kunna beställa vissa reservdelar. Fler sådana regler är på gång.

Det finns även många initiativ på nationell nivå. Frankrike har många intressanta styrmedel. Exempelvis infördes ett obligatoriskt reparationsindex 2021, där tillverkare måste ange hur "reparerbar" produkten är. Frankrike har även infört förslag på en reparationsfond, där producenterna ska vara med och betala en del av reparationskostnaden. Sverige införde vissa skattereduktioner för delar av reparationssektorn under 2017, och regeringen har lagt

fram förslag om ytterligare skattesänkningar.

Men många styrmedel måste beslutas på lokal nivå. Det är den lokala nivån som har hand om avfallshantering och infrastruktur, och som har direktkontakt med medborgarna. Vi ser hur de nordiska länderna satsar alltmer resurser på återbruk och delningsekonomin. Återbruksparker blir allt vanligare, och Eskilstuna har etablerat ReTuna, världens första återbruksgalleria. Vi ser också att kommuner stödjer så kallade repair cafés där medborgare kan lära sig reparera olika produkter, och även stöder andra till typer av relaterad verksamhet, såsom fixarverkstäder.

Några europeiska städer har gått längre och skapat reparationsnätverk för lokala reparatörer. Städerna subventionerar även reparationer vid dessa verksamheter med offentliga medel, genom reparationscheckar, som medborgarna kan ladda ner online.

Med andra ord så pågår många spännande experiment på lokal nivå, och de nordiska länderna bör vara med och ta täten i utvecklingen. Nordiska medborgare är miljömedvetna, men kan och bör ta mer ansvar för sina produkter genom underhåll och reparationer.

Carl Dalhammar är forskare vid Lunds universitet. Han har varit projektledare för forskningsprogrammet CREACE, som har forskat om vad som krävs för att ställa om till ett "reparationssamhälle"; mer information hittar du här: <https://repairsociety.blogg.lu.se/> I en ny rapport har svenska forskare sett på utvecklingen i bl a Frankrike och Österrike, och vilka lärdomar som kan dras för svensk miljöpolitik. Rapporten på Svenska: https://research.chalmers.se/publication/528208/file/528208_Fulltext.pdf Rapporten på engelska: https://research.chalmers.se/publication/528688/file/528688_Fulltext.pdf

Naturen tema för årets litteraturvecka

KANSKE HAR du, när du läser detta, sommarens härliga dagar med solvarma jordgubbar fortfarande färskt i ditt minne. Kanske sitter du ute på altanen eller i sommarstugan och njuter av de sista sensommardagarna med en kaffekopp, eller kanske till och med en glass, i ena handen och Nordens tidning i andra. Då är det helt förståeligt att november känns avlägset, men det är faktiskt så att gråvädersmånaden infaller även i år. Dock behöver du inte oro dig inte, vi lyser som brukligt upp vintern med Nordiska litteraturveckan som detta år har temat *natur i Norden*. Nordens stora läsfest infaller i år 14–20 november.

Det är förstås endast fantasin som sätter gränser för på vilka sätt du vill uppmärksamma och genomföra Nordiska litteraturveckan, men det klassiska sättet är att samlas, tända ett ljus och läsa högt tillsammans under Kura skymning vid ett visst klockslag. Medan man lyssnar till texten kan man häpnas över tanken på och känslan av att stora delar av Norden har samma läs- eller lyssningsupplevelse samtidigt.

Årets högläsning för barn, Kura gryning, är *Om du möter en björn* av författarna Malin Kivelä (finlands-svensk) och Martin Glaz Serup (dansk), med illustrationer av finlands-svenska Linda Bondestam. Boken är nominerad till Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris 2022.

Till de vuxnas högläsning under Kura skymning har boken *Ålevangeliet* av svenska Patrik Svensson valts. Berättelsen om världens mest gåtfulla fisk handlar lika mycket om ålens mystik och historia som hur ålen i de skånska vattendragen har fört författaren närmare hans pappa. Augustiprismästare 2019 i kategorin Årets svenska fackbok.

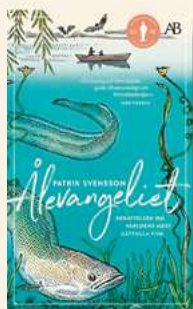

FOTO: ANTON SMARI

ISLÄNSKT FÖRFATTARBESÖK I FÖRENINGEN NORDENS BOKCIRKEL UNDER LITTERATURVECKAN

I VÅR DIGITALA bokcirkel Zooma in på Nordens litteratur följer vi temat på Nordiska litteraturveckan, som i år är natur i Norden. Eftersom vi redan tidigare läst årets högläsningssbok *Ålevangeliet*, så valde vi i november en annan bok med temat natur i Norden.

Den 15 november klockan 19.00 träffas vi och diskuterar boken *Om tiden och vattnet* av isländska författaren Andri Snær Magnason, och får besök av författaren själv som berättar om boken, om Islands natur och om sitt författarskap. Självklart svarar han också på frågor från deltagarna.

Om tiden och vattnet är en bok om det isländska samhällets historia, och såväl Islands som världens klimatkamp. Vad händer med jorden, människorna och tiden när vattnet smälter? Boken nominerades till

Nordiska rådets litteraturpris 2021 och finns oversatt till de flesta nordiska språken.

Efter besöket av Andri Snær kan den som vill stanna kvar och samtala om boken och läsningen tillsammans.

För att få en länk till Zoommötet behöver du anmäla dig till oss. Det gör du på adressen www.bokcirkel.confetti.events

Gå också gärna med i bokcirkelns Facebookgrupp, så missar du inga framtida uppdateringar och arrangemang. Gruppen heter Zooma in på Nordens litteratur, du hittar den genom att söka på Facebook eller genom att skanna koden nedan med din mobil. Välkommen!

TEXT: IDA BERG

SKANNA KODEN OCH GÅ MED I VÅR FACEBOOKGRUPP:

Serier.

HISTORIEN OM GRÖNLAND OCH DANMARK

Dramadokumentär i fyra avsnitt där skådespelarna Nukåka Coster-Waldau och Lars Mikkelsen utforskar Grönlands och Danmarks gemensamma historia genom 300 år. SVT Play

Podcast.

GRÖNLANDSKE LIVSHISTORIER

Podcasten Grønlandske livshistorier ger ett ypperligt tillfälle att träna på dansk hörförståelse och få en unik inblick i grönländares liv och värv. www.groenlandske-livshistorier.dk

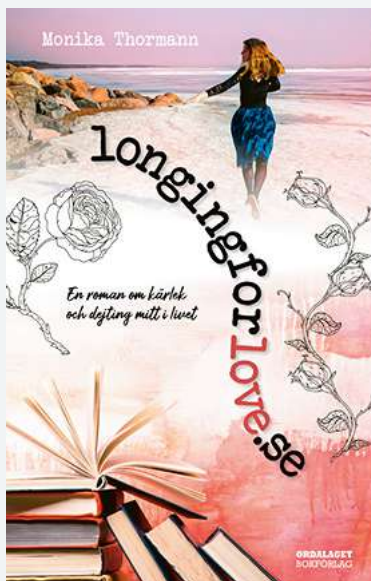
Radio.

När isarna smälter blir Arktis högintressant för världens stormakter. Vilken väg ska Grönland då välja? Den forna kolonistören Danmark eller någon av stormakterna som vill öka sitt inflytande?.

Sveriges Radio P1 Konflikt

Boktips.

I Monika Thormanns roman *longingforlove.se* finns stora delar av Norden representerad i karaktärerna, som alla bär på skrivardrömmar. Drömmarna tar dem till en sommarkurs på folkhögskola, och med kärlekens pensel målar Thormann en detaljrik och stundtals humoristisk bild av veckan när en brokig skara vuxna och sällskapstörstande människor möts och kulturer krockar. Huvudkaraktären Cecilia, mitt i livet, har tidigare varit tillsammans med en islänning, och på kursen möter hon både en finsk och en norsk man som visar intresse för henne. Trots det vill hon gärna logga in på dejting-sidan, som namngett boken, med de mystiska meddelandena som lockar. En ibland smått kaotisk men ständigt värmande berättelse om kärlek, mänsklighet och mod. Och mitt i allt ett multinordiskt möte. *Förlag: Ordalaget*

ALFREDS BOKTIPS

Codex 1962 av Sjón

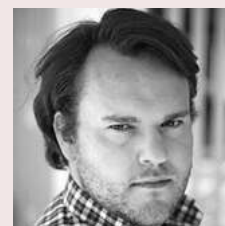
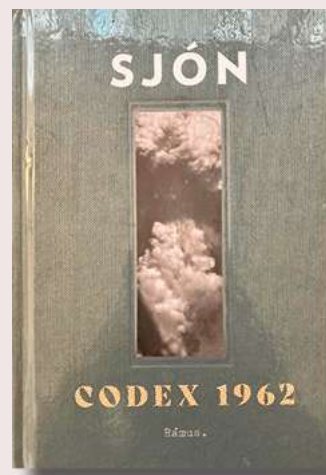
OM DU FÖREDRAR litterär minimalism, diskbänksrealism och gillar principen "Less is more" i litteraturen tvivlar jag starkt på att du kommer att uppskatta den trilogi jag nu ska tipsa om, nämligen isländska Sjóns romantrilogi *Codex 1962*. Trilogin består av romanerna *Dina ögon såg mig från 1994*, *Med skälvande tårar från 2001* och *Jag är en sovande dörr från 2016* och är en vindlande resa från andra världskrigets Tyskland ända fram till nutidens Reykjavik. Den innehåller allt mellan himmel och jord med betoning på just himmel och jord. Här finns en kärlekshistoria, en deckarhistoria och en science fiction-historia med inslag av judisk mystik, magi, änglar, mytologi, biblisk teologi, isländsk folklore och berättelser och skrönor av alla dess slag. Allt i en storslagen hyllning till berättarkonsten.

Romantrilogin börjar i den lilla staden tyska staden Kükenstadt Tyskland där den judiske flyktingen Leo Löwe gömmer sig undan förföljelser samtidigt som han försöker ägna sig åt sitt livsprojekt: att få liv i ett barn gjort av lera. Något som är en tydlig anspelning på Golem-mytten som finns i den judiska folkloren. Under dessa svåra omständigheter inleder han samtidigt en romans med husan Marie Sophie. Leo Löwe lyckas så småningom fly till Island och där fortsätter berättelsen om Leo Löwes liv som nu utspelar sig i efterkrigstiden. Så småningom kommer berättelsen att handla om det barn i lera han väcker till liv. Detta liv inleds 1962 (Sjóns eget födelseår) som slutligen för oss fram till en genetisk sci-fi-berättelse i nutidens Island. Under hela tiden som romantrilogin fortskrider kommer det avstickare i berättelsen som ofta har bibliska, mytologiska, folkloristiska teman, inte sällan med en stor portion isländsk underfundighet och humor.

Samlingsutgåvan med de tre romanerna kom 2016 under namnet *Codex 1962*. Förra året kom samlingsutgåvan på svenska där Anna Gunnarsdotter Grönberg stod för översättningen av de två första romanerna och John Swedenmark stod för den sista. Har du lust att få en annorlunda litteraturupplevelse utöver det vanliga så råder jag starkt att kolla upp denna isländska romantrilogi.

ALFRED ARVIDSSON,

BIBLIOTEKARIE BISKOPS ARNÖ

FÖRENINGEN NORDEN ARVIKAS NATURNÄRA RESA TILL BORNHOLM OCH ÖSTERLEN

När pandemin slog till för två år sedan var allt planerat och klart för avresa till Bornholm och Österlen. Resan blev inställd och besvikelsen stor. Nu, våren 2022, blev vår efterlängtrade resa äntligen av.

FÖRSTA DAGEN på Bornholm startade med rundtur i Rønne, Bornholms största stad. Därefter gick färden norrut – ibland på smala, slingriga vägar nära den klippiga kusten. Vid Hammershus, den största borggrunden i norra Europa, fick vi höra historiska berättelser och uppleva en makalös utsikt från borgens topp. Vid lunchtid var det dags för dagens första "smörrebröd" i Gudhjem.

Hedersgäst till kvällens middag var Ivar Lærkesen, ordförande i Föreningen Norden Bornholm. Vi knöt nya kontakter och han berättade om projektet, "Bornholmsk ordbok", som han var delaktig i. Våra kunskaper i det danska språket sattes på prov.

Nästa dag bar det av söderut. Vi besökte Nylars rundkyrka och Aakirkeby kyrka. Där finns en dopfont, designad av en gotländsk skulptör, med runinskriftioner på gutniska. Den

Ale Stenar.

kustnära färden gick vidare till Svanneke, som fått medalj av Europarådet för att ha bevarat stadens historiska karaktär.

TORS DAG morgon tog vi farväl av Bornholm, denna sagolika ö som visat sig från sin bästa sida. Åter på svensk mark väntade guiden Lisbeth och nya upplevelser på Österlen. Från Ystad färdades vi längs kusten österut till Kåseberga, där våra knän och lår fick

dagens träningspass när vi klättrade upp för höjden till Ale Stenar. En otrolig skeppssättning, som består av 59 stenblock. Sedan vände vi norrut mot Kivik och alla äppelodlingar, som behövde ytterligare en vecka för att stå i full blom. Ett besök på Kiviks musteri innebar många tunga kassar fyllda med allt från Björn Ranelids must till musteriets speciella äppelchutney.

BENTE MATSSON

HUSKVARNAS NORDISTER PÅ ÅLÄNDSKT "STATSBESÖK"

Föreningen Norden i Huskvarna har genomfört sin resa till Åland, som i år firar 100 år av självstyre.

37 MEDLEMMAR tog först några svenska avstickare till både Grips holms slott och Albert Engströms havsnära ateljé i Grisslehamn innan det var dags för överfarten till Åland. Där väntade några augustidagar av bussutflykter kors och tvärs i öriket och en avslutande samling på lagtinget, Ålands riksdag. Nordisterna fick en specialvisning av den ståtliga byggnaden mitt i Mariehamn och dessutom en frågestund i plenisen om det aktuella politiska läget. "Näs-

tan som ett statsbesök", tyckte någon i gänget.

Utflykterna på Åland runt ägde rum i ständigt solsken. Där fanns mål som Gustav Vasas jaktstolt Kastelholm och närliggande Bomarsund,

ett gigantiskt fästningsverk som sprängdes 1854 och som markerar starten på demilitariseringen. Post- och tullmuseet på Eckerö kring de dödligt farliga postturerna över Ålands hav var ett annat.

Ett besök på fyrmastade barken Pommern i Mariehamns hamn var förstås nödvändigt - den symboliserar ju krönet på ålänningarnas fantastiska bondeseglation på trader över hela världen. Åland är, trots sin litenhet, fortfarande en stormakt inom sjöfarten. Så visst kom Nordisterna från Huskvarna säkert hem!

JANNE SVENSSON

UPPSALALÄRARE BESÖKTE TAVASTEHS FÖR ATT BEKANTA SIG MED FINLANDS SKOLSYSTEM

Lärare från Valsätraskolan i Uppsala besökte i slutet av maj Uppsalas vänort Tavastehus i Finland. Alla resande lärarna är medlemmar i Föreningen Norden och tre av dem sitter i lokalavdelningens styrelse. Syftet med resan var att bekanta sig med det finländska skolsystemet och att besöka skolor, rektorer och lärare samt grupper med specialundervisning. Anne Harbom Jäderlund har förevigat resan.

VI BESÖKTE Nummen yhtenäiskoulu med 900 elever från årskurs ett till sex, där vi visades runt i skolan och vi deltog i lektioner, samt Seminaarin koulu med 720 elever från årskurs ett till sex.

Efter första dagen hade vår systerförening ordnat en guidad tur i kompositör Jean Sibelius föräldrahem. Därefter var vi bjudna till Pohjola-Nordens samkväm hos överlärare Arto Vuollet i Aulanko. Sommaren kom till Tavastehus den kvällen och vi kunde sitta ute och äta middag.

Efter skoldagen tog vi tåget till Helsingfors och besökte Nordisk kulturkontakt. Specialbibliotekarierna Kira Nalin och Mikaela Wikström berättade om verksamheten och om Den nordiska bokslukaren.

ANNE HARBOM JÄDERLUND.

EFTERLÄNGTAD OCH ÖGON- BEDÖVANDE STUDIERESA FRÅN KIRUNA TILL LOFOTEN

Äntligen, efter att ha väntat nästan två år, kunde Föreningen Norden Kiruna genomföra sin försenade resa till Lofoten. Före pandemin, läste de och lärde sig om vikingar i Norden. De bestämde sig för att besöka några platser där man vet att vikingar bott och verkat. Sedan kom pandemin och de fick vänta. Men nu kunde resan göras, och studieledare Anita Fransson skriver om upplevelsen.

Vårt första mål var Harstad; Trondenes historiske senter. Här finns en huvudutställning vid namn "1000 år av plog, kors och svärd." Utställningen berättar om Harstadstraktens historia från stenåldern fram till 1950-talet, med huvudfokus på vikingatid, medeltid och andra världskriget. Fynd från trakten kring Harstad har länkat Harstad med den isländska Eddan.

DAG 2: Kabelvåg och Galleri Espolin Vi besökte Galleri Espolin, vilket var en positiv överraskning. Film och guidning i museet om Kaare Espolin Johnson, där för övrigt Lars Lerin haft en utställning.

Så till Borg och Lofotr Vikingmuseum. Förutom museum kan man också välja olika "händelser", och vi hade valt "Idunns frestelse." En mycket duktig och pedagogisk guide iförd tidsenliga vikingakläder, berättade om vad man funnit vid arkeologiska utgrävningar. Så kom "husmor" och blåste i en lång näverlur och därefter fick vi lunch: lamm, äpplen, olika grönsaker och fisk, det vill säga riktig vikingamat. Vi drack ur glas som på vikingatiden kostade 400 får per glas, eller ett helt utrustat vikingaskepp.

DAG 3: Lödingen

Här finns ett minnesmonument över den största flygkraschen Norge upplevt. Vi besökte Hergot som är en rallarkyrkogård och kapell. Vi fick en sagolikt god ärtsoppa, våfflor och kaffe/te, samt guidning runt rallarkyrkogården och berättelser om kapellet och dess uppförande. Ett ord lärde vi oss: "ögonbedövande". Alla vyer vi såg, fjäll, havet, grönskande skogar – allt var verkligen ögonbedövande!

ANITA FRANSSON

RANAN ÄR EN BERÄTTELSE

Ranans historia på Nordkalotten sträcker sig över flera hundra år. Från begynnelsen användes den för att hålla det värsta draget borta från stugans eller kåtans väggar, eller som täcke i bädden. Idag används den som väggprydnad i många hem, men ännu fler ligger ihoprullade i förråd. Det är dags att plocka fram ranan igen, tänkte vi och ordnade en utställning, inom ramen för Sommarfesten i Korpilombolo.

DEN 16 JULI 2022 bjöd Kulturföreningen i Korpilombolo på teater, dans, musik, och Ranautställningen pryddes väggarna i Kulturmagasinet. Utställningen kom till på Föreningen Norden Pajalas initiativ och var därmed ett samarrangemang.

Ett tjugotal ranor visades och även vävda band. Alla utlånade av generösa personer i byarna. Varje rana har ett namn: Taikayö – Förtrollad natt. Satumaa – Sagolandet. Vedenvälkettä – Vattenblänk. Karhun Tanttsi – Björndans. Och förstås Rönnen – Pihlaja, som verkar vara det vanligaste motivet för ranor. Inte så konstigt eftersom rönnen för länge sedan sågs som ett heligt träd i norra Sverige och Finland.

EN RANA är således inte vilken bild som helst. Den är en berättelse om norrsken och isiga novembernätter. Om hemgården. Om hjortronmyren.

Om drömmen som aldrig blev verklig. Ranorna är laddade med upplevelser, minnen, känslor. Berättelsen kan ha fallit i glömska, men går ändå igenom till betraktaren och därav får ranan sitt värde.

1970- och 1980-talen var ranornas storhetstid. Två viktiga personer bakom utställningen var Anna Siekas och Nanna Grönberg. De hör till de sista ranaväverskorna i svenska Tornedalen. Men vem ska ta vid och fortsätta? Vem håller liv i denna (oftast) kvinnors kulturgärning?

TEXT: MONIKA LUIKSAAR LUND

FOTO: BERIT ÖSTRÖM

Märta Nylund för Kulturföreningen i Korpilombolo och Monika Luiksaar Lund för Föreningen Norden i Pajala.

FÖRENINGEN NORDEN VÄSTERÅS BESÖKTE SVENSKBYGDERNA I ESTLAND

Den 26 maj åkte medlemmar från Föreningen Norden Västerås till svenskbygderna i Estland. Ordförande Alice Widlund har förevigat resan, som gjordes med båt från Stockholm till Tallinn.

VÅL FRAMME i Tallinn blev det buss till färjan över till Moon och Ösel. Vi besökte det stora Meteoritkraterfältet Kaali, som är ett av Estlands mest unika naturminnesmärke. Vi besökte

också Kuressaare slott, som är den enda bevarade borgen i sin helhet i Baltikum.

PÅ DAGÖ besökte vi Korsberget Ristimägi som är täckt av kors med anknytning till deportationen av svenskar från Reigi i augusti 1781. Den 20 augusti 1781 samlades alla utvandrare vid Ristimägi för en sista gudstjänst och tog farväl av platsen som varit svenskarnas hem i 400-500

år. Svenskar som besöker Korsberget sätter upp egna kors där och det gjorde även vi.

I Hapsaal besökte vi Aiboland-museet som berättade om estlands-svenskarnas liv och historia. Det fanns en 20 meter lång broderad bonad som beskrev hela historien. Detta museum besökte också vår kung och drottning efter att Estland blivit självständigt 1991.

ALICE WIDLUND

Aktuellt 2022

Norge är ordförande i Nordiska ministerrådet

Finland är ordförande i Nordiska rådet

Nordiska rådet firar 70 år

Åland firar 100 år 2021-2022

Oktober

13 Zooma in på Nordens litteratur, Testamente av Nina Wähä

24 Nordperspektivlansering

24 Styrelsesseminarium Föreningarna Nordens Förbund

31 – 3/11 Nordiska Rådets session (Helsingfors)

November

15 Zooma in på Nordens litteratur, Om tiden och vattnet av Andri Snær Magnason

December

8 Förbundsstyrelsens möte

FOTO: MOSTPHOTOS

Isturister på Grönland. Grönlands sydligaste udde, Uummannarsuaq, ligger på ungefär samma breddgrad som Stockholm. Vad heter den på danska?

DE DRAR TILL KOMODO	FJORDEN	DROG	SOM RE-NEGATER	ISLÖASTE LAGET ANTECKNINGAR	TÅG UTAN LOK	SITTA UPPE TILL-TALAS	PLATTA	BANK UTAN KASSA	M / II	HÅLLA HÖGT	MORA-NISSE	APA ELDFASTA KÄRLET
ATOM-VARIANT							RÄTT AV-DANKADE					
NORSK SUCCÉ									HOVRAN-DE ASSIETT?		UTDRAG-BAR GÅLDADE	
							SVETTIG SIT-PLATS	BOMMAD VISA VÄR			SÄTTA UPP HULDA	
							VANLIG PÅVE MOBY DICK?			VIKARE KARETA		KALKHED SOM AALTO
									LÄXA UPP VÅTARV			
								SKÖRGAN VAL-HALLA-VÄSEN				ÄND-HÄLL-PLATS
									BASTANT FÖR-SPILLD		PÅ TAL? ÅT	
				KARLS-Ö...	KASTRUP-DOMINANT STRÅ	INSTÄLL-SÄM 1 ÖRD FÖR 2				VANN JU AVENY-AVISA		
NEDER-LÄNDSKT PALÄGG BUSKEN								GRISSI-NIGRUND			BUTTER BÖRICKA	
				GÖR OBSER-VANT		NORNA			STÖD STADIG			

niklas.aurgrunn@gmail.com

Korsordet Nr 3-2022

Lösning korsordet nr 2-2022

PARABEL	A	L	L	E	G	O	R	I
MATT-LUS	N	E	O	N	N	R	A	D
BOM-POSS KÄRRE	G	O	D	I	S	N		
V	E	N	G	E	N	A	R	
	L	A	M	N	A	D	E	
FÖRE-LÖP	B	E	L	E	V	A	D	S
DE-SKRETTET	L	A	G	E	N	M	A	S
LOFAN	R	A	K	S	M	A	R	E
ÅTTE-JÄNS	O	L	A	T	A	I	G	A
ÖRE-BÄCKEN	N	A	R	R	A	R	A	M

I ditt medlemskap i Föreningen Norden ingår:

- Aktuella nordiska erbjudanden.
- Inbjudan till nordiska evenemang som webinarier, digitala quiz och bokcirklar.
- Inbjudan till lokala aktiviteter som vandringar, seminarier, studieresor och föreläsningar.

Som medlem i Föreningen Norden stödjer du också vårt påverkansarbete för ett öppet, demokratiskt och hållbart Norden.

Aktuella erbjudanden:

Boende:

Nordic Choice Hotels

10% rabatt på boende på Nordic Choice.

För att ta del av erbjudandet:

Boka via www.nordicchoicehotels.se/forening/

Biskops Arnös vandrarhem

10% rabatt på boende på Biskops Arnös vandrarhem. För att ta del av erbjudandet:

Boka via vandrarhem@biskopsarno.org

Uppge ditt medlemsnummer vid bokning.

"En handelsresande i godhet" av Sara Damber

Läsare av Föreningen Nordens tidning kan köpa Sara Dambers bok *En handelsresande i godhet* för 179 kr istället för 210 kr vid köp direkt från förlaget. Besök ordfront.se och ange koden: **Nordens tidning** i varukorgen för att ta del av erbjudandet.

Nordisk Tidskrift

Rabatterat pris på Nordisk Tidskrift som utkommer med 4 nummer per år. Ordinarie prenumerationspris är 250 kr.

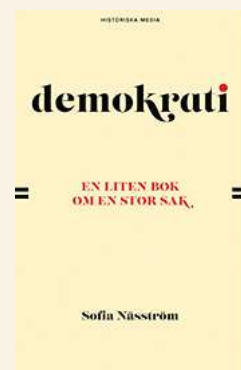
För att ta del av erbjudandet:

Maila till info@letterstedtska.org

Boken "Demokrati – en liten bok om en stor sak"

Medlemmar får 20 % rabatt vid beställning av boken från förlagets hemsida historiskamedia.se. Ange kampanjkoden NORDEN. Ordinarie pris är 199 kr, med rabatt är priset 159 kr, frakt 39 kr tillkommer.

Vi jobbar för att stärka samarbetet i Norden!

- Tycker du det är viktigt vi löser gemensamma utmaningar tillsammans i Norden?
- Att vi bibehåller fri rörlighet inom Norden?
- Värnar du om ett demokratiskt samhälle som präglas av tillit, frihet under ansvar, öppenhet och jämlikhet?
- Är du intresserad av nordisk historia, språk, och litteratur och vill lära dig mer?

Bli medlem i Föreningen Norden!

www.norden.se/bli-medlem

**FÖRENINGEN
NORDEN**